

Грицино О. М.,

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

**Недоліки податку на додану вартість
в оподаткуванні інноваційної діяльності**

Законом України Про інноваційну діяльність [2] визначено інноваційну діяльність як діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг. Отже, це діяльність яка потребує значних капіталовкладень та людських ресурсів.

Активізація інноваційної діяльності в Україні дасть можливість розвивати економіку на основі наукоємних виробництв, прогресивних високотехнологічних процесів, розробки та випуску нової конкурентоспроможної продукції.

Як свідчить світовий досвід, одним з найпотужніших фінансових важелів державного регулювання та підтримки інноваційної діяльності бізнесу є система оподаткування з її інструментами. В Україні прийнято ряд законів для забезпечення здійснення інноваційної діяльності, однак в ПКУ жодного слова не сказано про інноваційну діяльність, відсутні будь-які преференції в оподаткуванні такої діяльності. Отже, інноваційна діяльність оподатковується на загальноприйнятих підставах.

Сучасна податкова система України здебільшого має фіскальний характер, регулююча функція проявлена слабо. Така податкова система не стимулює розвиток виробництва, інновацій, інвестицій і сприяє перетіканню значних фінансових ресурсів з реального в тіньовий сектор економіки. «Питома вага податків у ВВП (податкове навантаження), включаючи обов'язкові відрахування на соціальне страхування, становить від 35 до 40%, що характерно для розвинутих країн, але обтяжливо для країн з перехідною економікою» [3].

Податок на додану вартість є найпотужнішим бюджетоутворюючим податком. Отже, в сучасній системі оподаткування найбільша частка податкового навантаження на бізнес належить цьому податку.

Подвійне оподаткування – особлива тема для розгляду негативного впливу системи оподаткування України на фінансовий стан її підприємств.

До складу доданої вартості, яка підлягає оподаткуванню ПДВ, згідно законодавства України включаються амортизаційні відрахування, заробітна плата, нарахування на заробітну плату і всі загальнодержавні і місцеві податки і збори, які включають до ціни товару (в складі його повної собівартості, як частина адміністративних витрат).

У світовій практиці існують два методи обчислення доданої вартості для нарахування ПДВ, а саме: “...перший — від повної вартості відрахувати вартість сировини, матеріалів та послуг виробничого характеру; другий — скласти величини заробітної плати і прибутку. Найзручніший, а тому і найпоширенішим методом є перший, він і застосовується в нашій державі” [стор.165, 4]. Проте, якщо відрахувати тільки вартість сировини (матеріалів та послуг виробничого характеру), то ПДВ будуть оподатковуватись всі інші складові ціни товару, а саме всі інші податки, збори та обов’язкові платежі, які включаються до ціни товару, тобто всі податки в Україні, окрім податку на прибуток, а також амортизаційні відрахування [ст. 188, 1]. Наприклад, загальновстановлена ставка ЕСВ на сьогодні 22%, отже подвійне оподаткування складатиме $22\% * 0,2 = 4,4\%$ від заробітної плати.

Отже, для уникнення подвійного оподаткування і, таким чином, для зменшення втрат фінансових ресурсів доцільно при визначенні об’єкта оподаткування ПДВ виключити податки, збори та обов’язкові платежі, що включаються в ціну інноваційного продукту.

Інноваційна діяльність потребує значних вкладень капіталу та людських ресурсів. Отже, у складі собівартості інноваційної продукції значну питому вагу займатимуть заробітна плата та амортизаційні відрахування.

Виплата заробітної плати не є об'єктом оподаткування ПДВ, але оскільки заробітна плата є складовою доданої вартості, то у складі ціни непрямі оподатковується за ставкою 20% (крім пільг).

Амортизаційні відрахування також прямо не оподатковуються ПДВ, проте вони є складовою повної собівартості і за сучасним механізмом оподаткування залишаються у складі ціни, на яку нараховується 20% податку.

З метою стимулювання розвитку інноваційної діяльності в Україні слід змінити механізм оподаткування ПДВ:

(1) з бази оподаткування ПДВ виключити загальнодержавні і місцеві податки і збори (крім податку на прибуток). Це дозволить уникнути подвійного оподаткування.

(2) З бази оподаткування інноваційної продукції виключити (або обмежити обсяг) заробітну плату та/або амортизаційні відрахування. Це дозволить зменшити податкове навантаження в частині цього податку на інноваційну діяльність і сприятиме її розвитку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI із змінами і доповненнями від 24 грудня 2015 року № 909-VIII
2. Закон України Про інноваційну діяльність від 4 липня 2002 року N 40-IV
3. Удосконалення механізмів оподаткування інноваційної діяльності в Україні в контексті світового досвіду / Микола Гаман, Таїсія Крушельницька // Вісник Національної академії державного управління. — 2011. — №3. — С. 116-122. <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-3-18.pdf>
4. Податкова система України: Підручник / В.М.Федоров, В.М. Опарін, Г.О. П'ятаченко та інші; за ред. В.М.Федосова. - К.: Либідь, 1994. - 464 с.